

Sygn. akt VIII Gz 511/17

POSTANOWIENIE

Dnia 3 stycznia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Patrycja Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 3 stycznia 2018 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu uproszczonym

sprawy z powództwa (...) we W.

przeciwko S. B.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie II. sentencji wyroku zaocznego Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 17 października 2017 roku, sygn. akt XI GC 988/17

postanawia:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Powód (...) we W. wniósł o zasądzenie od pozwanego S. B. kwoty 1.973,32 zł, na którą składa się: należność główna w wysokości 1.335,91 zł, skapitalizowane odsetki w wysokości 637,41 zł oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym wynagrodzenia zawodowego pełnomocnika wg norm prawem przepisanych.

Postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2017 roku Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie sprawdził wartość przedmiotu sporu i ustalił ją na kwotę 1.336,00 zł.

Wyrokiem zaocznym z 17 października 2017 roku Sąd Rejonowy Szczecin- Centrum w Szczecinie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.973,32 zł z odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego od dnia 6 lipca 2017 roku oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda koszty procesu w kwocie 317,00 zł (pkt II. sentencji) i nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Powód zaskarżył postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie II. sentencji ww. wyroku zaocznego, wnosząc o jego zmianę poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 947,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwoty 900,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego. W uzasadnieniu skarżący wskazał, że wartość przedmiotu sporu wynosiła 1.973,32 zł, zatem zasadne było określenie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie co najmniej 900,00 zł.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, że na zasadzoną kwotę kosztów procesu składa się: opłata skarbową od pełnomocnictwa - 17 zł, opłata sądowa od pozwu - 30,00 zł, koszty zastępstwa procesowego - 270,00 zł (obliczone zgodnie z § 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, według stanu na dzień wniesienia pozwu).

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że pojęcie kapitalizacji odsetek formułowane jest w praktyce i nauce prawa na tle hipotezy normy art 482 k.c., która zasadniczo formułuje generalny zakaz anatocyzmu i dwa wyjątki od niego. Jako wyjątkowe, traktowane są przez ustawodawcę sytuacja zawarcia umowy między stronami po powstaniu zaległości, na podstawie której zaległe odsetki zostały doliczone do należności głównej (kapitału) oraz sytuacja wytoczenia powództwa o zaległe odsetki.

W ocenie Sądu Rejonowego mianem kapitalizacji określić należy jedynie umowne (za zgodną wolą obu stron) doliczenie zaległych odsetek do sumy głównej. Koniecznym elementem kapitalizacji odsetek jest więc umowa „kapitalizująca”. Rozróżnienie obu postaci dozwolonego anatocyzmu ma istotne znaczenie prawne - kapitalizacja w podanym wyżej znaczeniu powoduje, że w następstwie połączenia świadczeń odsetkowych ze świadczeniem głównym, dotychczasowe (doliczone - skapitalizowane) odsetki tracą swój uboczny charakter, stając się częścią należność podstawowej z wszelkimi tego konsekwencjami (np. są wymagalne stosownie do umowy łącznie z należnością główną i podlegają oprocentowaniu tak samo, jak należność główna). Skutki takie nie następują natomiast wskutek obliczenia kwotowego odsetek i zgłoszenia w pozwie żądania zasądzenia odsetek przypadających od tych odsetek od daty wniesienia pozwu. Mimo poddania zaległych odsetek oprocentowaniu w pozwie kwota obliczonych odsetek pozostaje nadal świadczeniem okresowym. Między należnością główną a należnością obejmującą kwotowo wyliczone odsetki nadal istnieje więc akcesoryjność.

Przepis art 482 § 1 k.c. nie upoważnia do prostego przyjęcia, że przez poddanie oprocentowaniu w pozwie zaległe odsetki uległy skapitalizowaniu jako odrębne roszczenie, które wierzyciel ma prawo dochodzić od chwili wytoczenia o nie powództwa. Od chwili wniesienia powództwa wierzyciel uzyskał prawo dochodzenia odsetek od odsetek, a nie skapitalizowanych odsetek. Jeśli dochodzi tego prawa łącznie z roszczeniem o odsetki i roszczeniem o należność główną, od której odsetki te przypadają, to zachodzi sytuacja ujęta w treści art 20 k.p.c., tj. roszczenie o odsetki dochodzone jest nadal obok należności głównej, od której odsetki przypadają.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że norma prawna zawarta w art 20 k.p.c. jako bezwzględnie obowiązująca, wskazuje wyraźnie, że odsetek dochodzonych obok roszczenia głównego nie wlicza się do wartości przedmiotu sporu. Przez zgłoszenie żądania zasądzenia dalszych odsetek od odsetek w pozwie, nie ulega zerwaniu więź akcesoryjna między roszczeniem głównym i roszczeniem o odsetki, a istota jurydyczna roszczenia o odsetki przypadające od należności głównej pozostaje niezmieniona. Zatem wartość odsetek poddanych oprocentowaniu dochodzonych obok należności głównej, od której przypadają, nie podlega doliczeniu do wartości przedmiotu sporu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Skarżący oparł się na stwierdzeniu, że skoro wartość przedmiotu sporu wynosi w niniejszej sprawie 1.973,32 zł, to zasadne było określenie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie co najmniej 900,00 zł. A zatem po zsumowaniu tej kwoty z pozostałymi poniesionymi przez stronę powodową kosztami Sąd Rejonowy winien na rzecz powoda zasądzić kwotę 947,00 zł.

W realiach tej sprawy nie sposób się jednak zgodzić z powyższym stanowiskiem skarżącego. Uszło bowiem jego uwadze, że postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2017 roku Sąd Rejonowy sprawdził wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda w pozwie i ustalił ją na kwotę 1.336,00 zł. Postanowienie o sprawdzeniu wartości przedmiotu sporu i ustalające właściwą wartość przedmiotu sporu, nie podlega zaskarżeniu. Niemniej jednak Sąd odwoławczy w ramach kontroli instancyjnej, przez odpowiednie zastosowanie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. obowiązany jest do dokonania kontroli tego postanowienia, gdyż miało ono wpływ na rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Nie oznacza to bynajmniej, że Sąd odwoławczy wbrew art. 26 k.p.c. próbuje „wzruszyć” ustaloną przez Sąd Rejonowy wartość przedmiotu sporu. Badanie to ma znaczenie jedynie dla ustalenia prawidłowości rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego.

W niniejszym postępowaniu powód dochodził kwoty 1.973,32 zł wraz z odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia wniesienia pozwu. Na kwotę tą składały się 1.335,91 zł tytułem nie zapłaconego przez pozwanego roszczenia oraz kwota skapitalizowanych odsetek w wysokości 637,41 zł. Oznacza to, że powód obliczył odsetki za okres poprzedzający dzień wniesienia pozwu, zsumował je, a następnie dodał do należności głównej i od tak otrzymanej kwoty zażądał odsetek od dnia wniesienia pozwu.

Podzielić należy stanowisko Sądu pierwszej instancji, że takie działanie nie powoduje kapitalizacji odsetek, czyli sytuacji w której odsetki stają się odrębnym kapitałem i mogą być w myśl art. 20 k.p.c. a contrario wliczone do wartości przedmiotu sporu.

Przypomnieć należy, że zgodnie z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Stosownie do art. 482 § 1 k.c. od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy.

W myśl art. 20 k.p.c. do wartości przedmiotu sporu nie wlicza się odsetek, pożytków i kosztów, żądanych obok roszczenia głównego. Dla zastosowania normy prawnej zawartej w tym przepisie nie ma znaczenia czy odsetki są oznaczone procentowo w stosunku do roszczenia głównego, czy - w przypadku roszczeń pieniężnych - w postaci kwotowej. Nie będzie natomiast miał zastosowania art. 20, gdy odsetki uległy skapitalizowaniu, tj. gdy po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy (należności głównej) - art. 482 § 1 k.c. i powód dochodzi całej tak wyliczonej kwoty wraz z odsetkami, np. od dnia wniesienia pozwu. Odsetki, które łącznie z dochodzoną należnością główną objęte zostały pozwem, nie są odsetkami skapitalizowanymi w znaczeniu prawnym, lecz są roszczeniem ubocznym w rozumieniu art. 20 k.p.c. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1997 r., III ZP 16/97 (OSNAPUS 1998/7/204), wyjaśniono, że skapitalizowanie odsetek w znaczeniu prawnym następuje wtedy, gdy obliczono ich sumę za określony czas, a następnie poddano je oprocentowaniu, tworząc w ten sposób kapitał, stanowiący odrębną kategorię prawną. W uzasadnieniu tej uchwały, wskazano, że jeżeli obok świadczenia głównego dochodzone są odsetki i to obojętnie w jakiej postaci - określone procentowo, czy wyliczone jako kwota (tak uczynił w pozwie powód), to zachodzi sytuacja objęta unormowaniem z art. 20 k.p.c., bowiem powód dochodzi świadczenia głównego i „obok” niego świadczenia ubocznego w postaci odsetek.

W niniejszej sprawie rozważenia wymaga kwestia co to w ogóle jest „kapitalizacja odsetek” i czy rzeczywiście czynność dokonana przez powoda, polegająca na zsumowaniu odsetek i dochodzeniu ich obok żądania głównego wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu, jest kapitalizacją odsetek.

Otóż istota kapitalizacji odsetek sprowadza się do połączenia szeregu świadczeń jednostkowych z sumą świadczenia pieniężnego, w stosunku do którego były one ustalone. Odbiera to zobowiązaniu świadczenia odsetek charakter okresowy. Wierzycielowi przysługuje wówczas prawo pobierania odsetek za opóźnienie od sumy zwiększonej o zaległe odsetki (por. L. Stecki - Opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych, Poznań 1970, s. 220). Jako czynność rachunkowa kapitalizacja odsetek w potocznym tego słowa znaczeniu polega na wyliczeniu sumy na podstawie znanej stopy procentowej i okresu czasu. Kapitalizacja odsetek występuje też jako odrębna kategoria prawna, polegająca nie tylko na zsumowaniu, ale i dodaniu jej do kwoty kapitału, a jednocześnie poddaniu skapitalizowanej kwoty oprocentowaniu. Można co prawda wyobrazić sobie skapitalizowanie w omawianym tu znaczeniu bez poddania sumy kapitału regułom oprocentowania, jednak kapitalizacja odsetek w ścisłym i prawnym znaczeniu to oprocentowanie kwoty doliczonej do sumy świadczenia głównego (por. Z. Strus w głosie do postanowienia SN z 5 października 1994 r., III CZP 128/94, OSP 1995/5/107). Należy więc stwierdzić, że przypadek wskazany w niniejszym pozwie w istocie nie jest „kapitalizacją” odsetek w sensie prawnym. Instytucja ta polega bowiem jedynie na kwotowym wyliczeniu sumy odsetek, a nie na poddaniu ich oprocentowaniu, a więc przekształceniu ich w kapitał stosownie do reguł opisanych w art. 481 § 1 k.p.c. (doliczeniu odsetek do sumy dłużnej za zgodą stron). Według prawa materialnego kapitalizacja

odsetek następuje, gdy strony po powstaniu zaległości zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy (art. 482 § 1 k.c.) oraz przy pożyczkach długoterminowych udzielanych przez instytucje kredytowe (art. 482 § 2 k.c.).

W ocenie Sądu Okręgowego mianem kapitalizacji określać należy jedynie umowne (za zgodną wolą obu stron) doliczenie zaległych odsetek do sumy głównej. Jedynie w takiej sytuacji można poprawnie mówić, że kwota wcześniej stanowiąca równowartość odsetek za okres opóźnienia stała się częścią kapitału (rozumianego jako roszczenie główne, od którego przypadają odsetki). Koniecznym elementem kapitalizacji odsetek jest więc umowa „kapitalizująca”. W takim kontekście ujmuje się pojęcie kapitalizacji w klasycznym piśmiennictwie prawniczym (por. L. Stecki - Opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych, Poznań 1970, s. 220-221; T. Wiśniewski (w:) Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga Trzecia, Zobowiązania, Tom. 1, Warszawa 1999, s. 495; orzeczenie SN z 2 kwietnia 1998 r., I CZ 13/98, Wokanda 1998/8/5).

Jeżeli więc powód wyliczył kwotowo wysokość odsetek, ale nie poddaje ich oprocentowaniu, (tak jak w niniejszej sprawie, gdyż dopiero żąda odsetek od daty wniesienia pozwu - stosownie do art. 482 § 1 zdanie 1 k.p.c.) to nie mamy w znaczeniu prawnym do czynienia z „kapitalizacją” odsetek. Nadal jako odsetki są one dochodzone „obok” świadczenia głównego i ma do nich zastosowanie przepis art. 20 k.p.c. W takiej sytuacji nie zmienia się charakter dochodzonego świadczenia, ani jego wysokość. Do wartości przedmiotu sporu nie dolicza się więc należności ubocznych, choćby przypadają powodowi za czas do wniesienia pozwu i choćby je skapitalizowano w potocznym tego słowa znaczeniu.

Sąd Rejonowy prawidłowo - stosując normę art. 20 k.p.c. - ustalił zatem wartość przedmiotu sporu na kwotę 1.336,00 zł, gdyż zgodnie z art. 126¹ § 3 k.p.c. wartość przedmiotu sporu podaje się w złotych, zaokrąglając w górę do pełnego złotego.

Zgodnie z § 2 pkt 2) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015 r. poz. 1804), w brzmieniu obowiązującym w chwili wytoczenia powództwa, stawki minimalne wynagrodzenia wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy powyżej zł.- 270,00 zł Biorąc pod uwagę, że pozostałe poniesione przez powoda koszty to opłata od pozwu w kwocie 30,00 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powoda koszty procesu w prawidłowej wysokości.

W związku z tym, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy oddalił zażalenie jako bezzasadne.

ZARZĄDZENIE

1. (...)
2. (...)
3. (...)
4. (...)